

ВЕРСКО НАУЧНИ ЧАСОПИС

Протојереј др Димитрије Станилоаје

Исус Христос — Вечни Првосвештеник

1. Непрекидност Христове првосвештеничке службе

Син Божји нас је спасао оваплоћењем, жртвом на крсту и својим васкрсењем. Ова три спасоносна момента чине свејединство са вечном вредношћу кроз сва времена. Његова жртва има вечну моћ, пошто је жртва оваплоћеног Сина Божјег, који је васкрсао и који, дакле, остаје вечно у Своме Телу преко којег нам саопштава непролазни живот. Он се оваплотио да би се жртвовао и васкрсао. Као што остаје стално оваплоћен, такав остаје и као Онај који се жртвовао и васкрсао. Он је према томе Вечни Првосвештеник, као Онај који је принео жртву која има вечну вредност, који се жртвовао као Син Божји, оваплоћени и васкрсли за све векове. Но, као што вечна вредност Његове жртве зависи од Његовог оваплоћења и васкрсења за вечност, тако су у Његовом оваплоћењу укључени: жртва, односно првосвештеничка служба, и Његово васкрсење, као што се слика на старим иконама Рођења, где је Богодете положено на дискос, а изнад њега је звезда, као изнад Јагњета-Агнеца. У васкрсење је укључена жртва, јер нам оно показује Њега који остаје вечно у телу, васкрслом, јер је примио смрт немајући греха.

Ако, дакле, не би био вечни Првосвештеник, Христос не би остао вечни човек, односно, васкрсли човек. Но, не би остао ни вечно оваплоћен и васкрсао телом, да није вечни Првосвештеник.

Из овог произилази следеће: као што његово оваплоћење и васкрсење имају вечну вредност, тако и Његова првосвештеничка служба има вечну вредност. Оваплоћење, првосвештеничка служба и Његова жртва, као и Његово васкрсење нису догађаји који припадају прошлости, јер имају вечну вредност за нас.

Ми ћемо се овде посебно задржати на својству трајности Христове првосвештеничке службе, Он стално дела и то својство чини извор свештенослужења које Он врши преко видљивих органа у Цркви. Неке западне хришћанске конфесије, због ниподаштавања (омаловажавања) свештенства у Цркви дошли су до подцењивања вечне вредности Христове првосвештеничке службе.

Овај трајни позитивни резултат Његове првосвештеничке службе заједно са службом васкрсења, у којој се манифестује Његово царско достојанство, сликовито се приказује, везујући је особито за причешће и на румунским иконама на стаклу на којима је Христос приказан како седи и цеди грозђе са чокота који расте из Његовог тела прикованог за крст, у једну чашу вино, или боље речено, крв која тече из тела Његовог; Он је чокот из којег расте лоза и ствара се грозђе.

Вечност Христове првосвештеничке службе се приказује у 109. псалму, 5. стих, коју је добио од Оца, разуме се, по оваплоћењу, које ће се реализовати Његовим слањем од Оца: „Заклео се Господ и неће се покајати. Ти си свештеник довека по чину Мелхиседековом”. И ово свештенство прати сила и светлост у светима.

Према посланици Јеврејима ове се речи односе директно на Христа где се каже: „... Исус уће за нас као претеча и поста вечни првосвештеник по реду Мелхиседекову” (Јевр. 6, 20). Аутор, пак, посланице у исто време примећује да је првосвештеничка служба Христова неделиво везана за жртву и молитве што их приноси за народ као што је била везана и старозаветна. Само је разлика у њиховом ефекту, будући да је Његова жртва бескрајно вреднија, а такође и Његове молитве и приноси за нас. По човечанској природи припада нама, а по Божанској је Син Божији. Зато не треба да се приносе друге жртве или да поново уће у Светињу над Светињама са другим и новим молитвама, а са тиме, по смрти првосвештеника да следи други и трећи, него је један и исти Првосвештеник присутан пред Оцем са јединственом жртвом у стању непрестане молитве за наше грехове. Непрекидиност првосвештеничког делања и непоновивост жртве и молитве се уједињују на парадоксалан начин, баш благодарећи вечнонеумањеној вредности жртве и силе која из ње извире, која је сама по себи представља и наставља, и то је бескрајно свевредносна молитва за нас. Истовремено посланица Јеврејима потврђује ту сталност и јединственост жртве и молитве Христове за нас, а кроз то и првосвештеничко sluжење сада и свагда. „Стога и може сасвим да спасе оне који Његовим посредством прилазе Богу, пошто свагда живи да се моли за њих” (Јевр. 7, 25), или пак, „овај је, међутим, принео само једну жртву за грехе и за навек (Еис то динекес) сео са десне стране Богу... Једно приношење је наиме, заувек (Еис то динпекес) довело до савршенства оне који се освећују” (Јевр. 10, 12, 14), су само доказ вредности Његове жртве. Израз (Еис то динпекес) не означава само то да је Христова голготска жртва толико вредна да ће због ње свима бити опроштено који буду погрешили, или ће се сви посветити који буду веровали у њену вредност, него и да из ње извире сила, која може посветити, тј. опростити онима који је примају. Христова жртва не означава просту правну еквиваленцију. Друкчије не би имало смисла да Христос остаје „Вечни Архијереј”, или да нам се још даје слобода да се приближимо Богу, са уверењем да имамо „Великог Свештеника” (Јевр. 10, 21), неког, дакле, који посредује стално за нас.

Погребно је нагласити да у посланици Јеврејима (10, 12), наш Првосвештеник уједно седи са десне стране Оца као Цар, вршећи одједном првосвештеничку службу и царско достојанство као што се слика на румунској икони од стакла о којој смо говорили. О овој ствари говори посланица Јеврејима у следећим цитатима овим речима: . . . „Кад, дакле, имамо Великог Првосвештеника који је прошао небеса, Исуса, Сина Божјег, држимо се чврсто нашег вероисповедања. Приступајмо, дакле, слободно престолу благодати да примимо милост и нађемо благодат кад нам затреба помоћ” (Јевр. 4, 14. 16). Као што не можемо замислити да је Христос престао да врши Своју царску службу, исто тако не можемо замислити да је Он престао да буде и активни Првосвештеник, који посредује за нас жртвом и Својим молењима. Он приноси Своју жртву за нас, али не као обични човек, као свети човек, него као Онај који је у исто време Цар. Он је Цар свих, који у исто време сажаљева нас; толико милостив да приноси стално жртву и молитве за нас Своме Оцу. Он не жели да присили Оца да нам дарује љубав и славу Његову, него Га моли. Моли Га као Син равносилан, али ипак са осећајем Сина. Још више, зато Га моли, што је човек, свакако као Онај који је драговољно постао човек из сажаљења према нама. Тројични Бог не врши Своју царску службу на присилни начин, но милостивно, на начин милостиве свемоћи. Сама могућност јединства између првосвештеничке службе и царског достојанства темељи се на чињеници да је Његово архијерејство сједињено са сталном Његовом жељом да се жртвује. На престолу Цара, влада „жртвено” (заклано) Јагње из љубави према нама. А ово „Јагње” не седи на престолу одељеном од нас који смо на Земљи, него оно има седам рогова (седам знакова силе „који су седам духова Божјих посланих на сву земљу” (Откр. 6, 6). Христос, Првосвештеник и Цар стално дела у нама Духом Својим Светим, односно, кроз седам сила, или боље речено кроз безбројне Његове силе.

Укључивање жртвоприношења у сталну првосвештеничку Христову службу, има за циљ њено остварење у Цркви. Својим вечним архијерејством, Христос жели преко њега, или кроз жртву коју држи стално присутну код Оца, да будемо и ми причесници Његове жртве, тј. да и ми принесемо Оцу жртву, да би угодили Њему. Али да би ово могли учинити, Његова одлука да се жртвује треба да се усади и у нас. Према томе, Његова жртва и молитва имају двоструки правац: један ка Оцу и други к нама; ка Оцу као доказ потпуне Своје преданости Оцу. Ово је нови смисао Његовог приношења на жртву Оцу за нас: Да би нас обухватио све по Својој човечанској природи.

Зато нам се и даје Христос у св. тајни Причешћа као жртва: да би нам саопштио Своју вечну намеру да се жртвује ради нас Оцу. Кроз ту нам се жртву дарује и опроштај грехова; чињеницом да је принео Себе Оцу, опрашта нам се.

У том се смислу говори да нам се даје Његова пречиста и безгрешна крв ради очишћења наше огреховљене крви. Али безгрешна крв,

није чиста само у једном статичком облику, него крв у којој више нема жеља супротних Божјој вољи, нема страсних хтења за светска и телесна уживања, него жеље за Богом преко Духа Светог, кроз наш дух учвршћен највишим Духом. А пошто је у овој крви божански живот који није наклоњен распадивости, чему је подложно наше тело, преко спољашњих задовољстава, јер се каже да нам се даје тело и крв Господња „за живот вечни”. Ми се у то стање уздижемо сједињујући се са Христом на савршен начин, у Његовом жртвеном виду (стању), тј. у стању потпуне преданости Оцу као човек, и тиме се сједињујемо са Христом и са Оцем.

Да бисмо, пак, примили Христа у жртвеном виду, на видљив начин, Он изискује не само неке видљиве форме кроз које би нам се дао, но и видљиве органе, тј. свештенике.

Ако се првосвештеничка Христова служба састоји у томе што се приноси као жртва Оцу, са истовременим привлачењем нас самих у такво стање, Његова првосвештеничка служба треба да се продужава преко видљивих органа у свима који верују у Њега. У том циљу Он је и установио свештенство, које је везано за приношење и раздавање Његове жртве, преко којих Он сам врши, кроз видљиве органе, Своју првосвештеничку службу; као жртва се приноси (дарује) Оцу и као жртва се уселава у нас, а све то с циљем да би се ми принели као жртве Оцу небеском, обухваћени Његовом жртвом.

Ако је Христос вечни Првосвештеник, а не само вечни Учитељ, у Цркви није довољно да постоји само служба речи. По овој теорији људи друго ништа не примају од Христа до само вест (реч) да им је опроштено за увреду нанесену Богу, с правне тачке гледишта, равном задовољењу. Њима је, дакле, опростио Господ и они немају потребе за жртвом Господа Исуса Христа. Они не могу да се ослободе свог грешног егоизма.

Разлика између свештенства и проповедништва (министрирања) је ова: свештенство је везано за приношење Христове жртве, и привођење верника ка овој жртви, за причешћивање њоме, док је проповедничка служба просто објављивање речју опроштења дарованог нам на Голготи кроз жртву Христову која је задовољила правду Божју. Где нема свештенства Христос се приказује као Онај који више није присутан у делу нашег спасења, Он ипак присуствује, али на небу, преко проповедања Његове голготске жртве. Истина, неке хришћанске фракције говоре о „свештенству свих верника”, које практикују кроз проповедничку службу њихови делегати (посланици). Пошто се ова служба скоро једино ограничава на проповедање речи, значи да се ни у свештенству свих верника не обухвата ништа друго до функција проповедања речи, коју они поверавају некима од њих.

С друге стране, и у Православној цркви свештеници се називају „служитељима” да би се што ближе одредио њихов позив; али скоро увек ово одређивање је још тачније одређивање: служитељ *олтара* (служитељ) светих (литурџ).

Свакако они треба да служе и речју. Али је ова служба уско везана са служењем евхаристијске жртве и других тајни и на тај начин се благовести и Његова првосвештеничка служба а и Његова наука у целини. „Служење”, „служба” свештеника у Православљу је (свештена) радња (јерургија), освећујућа, јер се преко ње вернима даје божанска благодат. Она се зато и зове „света служба”. Свештеник је као служитељ „јерургос” и „литургос”, у одговарајућем чину и „министар”, или „министрант”, или „администратор, односно у буквалном смислу речи, проповедник речи, или тајни. А за ово Христос му даје, као Архијереј, специјалну благодат, која га чини сличним Њему. Ко се, пак, буде понашао као „администратор”, као што се понашају мирјани, доказује да нема посебно свештенство, јер, се дакле, не разликује од осталих верника.

2. Христова првосвештеничка служба код св. Кирила Александријског.

О непрекидности Христове првосвештеничке службе, о њеној дефинисаности као: жртва увек савремена, и о укључивању верника у њу, као неопходном услову спасења, св. Кирило Александријски о томе говори нашироко у свом делу *Клањање у Духу и Истини* (68), као и другом делу *Глафира* (69). О првосвештеничкој служби коју је Христос узео, св. Кирило каже: „Бог Отац је хиротонисао ради нас Емануила за законодавца и архијереја-првосвештеника. Он је то показао Својом жртвом за нас. Блажени Павле је рекао: „Закон, наиме, поставља слабе људе за првосвештенике, а реч заклетве, дате после закона, Сина који је довека савршен” (Јевр. 7, 28). Дакле, сишла је Реч са неба и постала је као и ми, служитељ светих (дарова) и истинске скиније (шатора), „коју је створио Господ, а не човек” (Јевр. 8, 2), и на крају распет. Но опет је васкрснувши засјао Христос, разрешивши смртне болове, као што је написано: „али Га Бог ослободи смртних болова и подиже Га...” (Дела ап. 2, 24). Јер, како је било могуће да смрт задржи Оног, који је, као Бог, по природи живот?¹⁾

А о непрестаној вредности Христове првосвештеничке службе, св. Кирило говори овако: „Мислим да је у садашњем времену сваки верник дом и храм Божји пошто се у њега уселио Христос. Он обитава вером у срцима нашим”, као што је написано” (Еф. 3, 7) "... Јер је у нама као Логос Божји, као премудрост, као светлост, као живот, као живи небески хлеб”.²⁾

Небески је, дакле, хлеб тело Његово које се жртвовало. И разуме се, тиме присуствује у вернима кроза све векове. Као Првосвештеник, који се жртвоприноси, чини и нас да принесемо благомирисну жртву заједно са Његовом жртвом, коју понекад св. Кирило

¹⁾ Клањање у духу и Истини, књ. X; Р. G. 68, 673.

²⁾ Цит. дело, col. 676.

назива Христовим миром, што се узноси од нас ка Оцу. „Али и нас саме прима Отац када ми уздижемо благи мирис Христовог мира”.³⁾ Ову трајност Христове жртве, коју је Он принео Оцу за нас и *заједно с нама, овако објашњава* св. Кирило: „Будући, дакле, један и исти, Емануил распостире благи мирис у свете шаторе, тј. цркве, иако је страдао ван притвора, где и ми треба да изађемо, носећи Његову срамоту, како каже божански Павле” (Јевр. 13, 13).⁴⁾ Уствари, када се поистоветимо са стањем Христове жртве, и ми смо пред Оцем, у сваком тренутку као и Он, или скупа с Њим; а то значи да смо примили Његову смрт пред светом, да смо изашли ван света. Христос је Својом смрћу изашао од Оца, али је предавањем Својим за нас ушао ка Оцу, али не без човечанске природе, пошто нас све виртуално носи у њој. „Јер је непроменив и остаје заувек Јединородни и свезнајући. Он је пред Богом, дакле, у очима Његовим. А када је Емануил постао као и ми, тада је и ушао у Светињу над Светињама, кроз већи и савршенији шатор, тј. небо, да се покаже, као што је речено, пред Богом ради нас (Јевр. 9, 24), Јер Он не показује Себе пред Оцем, него нас у Себи, који смо отпали од Његових очију, због Адамове непослушности и греха, који је господарио над свима. У Христу смо, према томе, добили блискост и слободу за улазак у Светињу, како каже премудри Павле”.⁵⁾

Само због тога, што је Он код Оца, као Онај који се жртвовао као човек, из којег зрачи сила потпуног самодаривања, доказаног у жртви, можемо и ми ући ка Оцу, али пре тога ми треба да усвојимо Његову жртву. Тако се Христос налази у улози да ствара у нама расположење или жељу за жртвом, не подражавањем него просијавањем Његове воље у нама. Шта више, Он је у нама самима у стању жртвовања и зато може да изведе из нас благи мирис Своје жртве, заједно са благим мирисом наше жртве. Тај Његов благи мирис узима облик светих врлина. Јер је свака наша врлина превазилажење егоизма; наша преданост Богу и ближњима. Свака врлина је акт живе жртве, делотворне, јер има извор у Његовој живој и делотворној жртви. То нам даје могућност да донекле разумемо тајну стварности да је Христос, иако је по васкрсењу у божанском животу (највише јачине), у исто време је у жртвеном стању (разуме се као човек): „Он је сам света жртва, која распостире благи мирис кроз врлине. . . Јер су врлине сакривене у нама и смештене су у унутрашњости ума”.⁶⁾ Али, и ми треба да се уздигнемо на ову висину на којој је Он, кроз принету жртву, ка Оцу, а то не можемо остварити без Његове помоћи, дакле, без Духа.

Христово присуство на небу као жртве за нас је непрестано посредовање пред Оцем, али и извор моћи за нас, да уђемо, или да се

---

³⁾ Цит. дело, col. 664.

⁴⁾ Цит. дело, col. 669.

⁵⁾ Цит. дело, col. 674.

⁶⁾ Цит. дело, col. 689.

узнесемо где је Он. Ову, пак силу ми треба да искористимо, односно, ову помоћ и ово благоволење Оца да нас прими, задобијену Христовом жртвом као човека за нас. Христос као Првосвештеник има нас у Својем срцу, као што је имао старозаветни првосвештеник на својим грудима дванаест скупоцених каменова, који су представљали дванаест племена Израиљевих. Ми се, пак, треба да користимо помоћу коју нам он даје, мислећи на себе, и молећи се за себе, да се сами успнемо „ка горњем звању”. Ово значи: као и скупоцени каменови, они који се налазе у савести и Христовој успомени ка горњем циљу, остварују ово дело оружјем правде (Еф. 6, 11).⁷⁾

Значи, кроз жртву и првосвештеничку службу Христос жели да и нас привуче у то стање, и то нарочито у св. Причешћу. Причешћујући се Њиме, а последица тога је наше приношење Оцу, заједно с Њим, и ми смо на неки начин и жртве. Али Христос објављује у нама силу Свога приношења као жртва у свим добрим делима што их чинимо свакодневно Богу и нашим ближњим. То даје повода св. Кирилу да прави разлику између нашег свештенства, општег, кроз чињење добрих дела, и свештенства кроз које нам се саопштава на објективан начин истинити Христос као жртва, у видљивим формама, да би могли узети од ове (жртве) силу да приносимо наше дарове. Христос жели да се саопшти нама као жртва и преко видљивих човечанских органа, односно, преко свештенослужитеља у Његовој жртви на видан начин, које је Он опуномоћио и одредио. Он хоће да нам покаже и преко ових видљивих органа, различитих од нас, да је и Он различит од нас, као Првосвештеник, жртвоприносиатељ, да не би све ишчезло у једној субјективној импресији.

Сем тога, причешћивање свих чланова једне заједнице, од једног свештеника и жртвоприносиатеља, је услов за чување *јединства* међу њима, за осведочавање чињенице да се причешћују *Истим* Христом. А кроз сајединство које постоји међу свим свештеницима, преко епископа, као и међу свештенством целе Цркве, јединством свих епископа, потврђује се јединство причешћивања свих верника Цркве једним и Истим Христом, и тиме се остварује *јединство свих у Њему*.

Такође, јединство Цркве се одржава евхаристијским примањем Христа свих од истог свештеника, или од свештеника који се налазе у заједници преко епископа, али и преко врлине и молитава што их чине Богу и Цркви, у којој се видљиво врши Христова жртва од стране свештеника који се налазе у заједници, преко епископа који су их рукоположили. У том случају, чак добра дела која чине верници једни другима и молитве што их врше за себе и за друге, имају своју силу у жртви Истог Христа којим се причешћују.

Свакако, први дар који приносе верни Богу је жртвовани Христос, сједињујући с Њим и своју жртву кроз донесену просфору. Само приносећи Христа могу принети и себе, и обратно. Тако се учвршћује јединство Цркве преко љубави верника према Богу и једних и дру-

---

⁷⁾ Цит. дело, књ. XI, col. 740.

гих између себе. И тако постаје очигледно да саможртвовање верника кроз силу Христову и дарови лично донесени истом силом су једино средство за ослобађање од ропства греху, које се састоји у испуњавању егоистичких жеља и прохтева. Пут спасења, као ослобађање од греха, има три степена: жртва (сила коју човек добија од Христове жртве), љубав и јединство. Где нема жртве, нема ни љубави, ни јединства, нити, дакле, ослобађања од греха. Не тврде узалуд западне хришћанске конфесије, које одбацују Христову евхаристијску жртву, немогућност ослобађања од греха и немоћност наших жеља за ослобађање од њега.

О свему овоме говори на различите начине св. Кирило Александријски. На једном месту он каже: „Јавивши се у овом свету, света и истинита скинија, тј. Црква, Христос сија у њој на разне начине и приноси се од нас и ради нас као света жртва Богу и Оцу, откупна цена за живот свих, као Један Који је раван свим ценама (ова „цена“ равна-једнака се може изразити и као „сила“ која се може даровати свима и може учврстити све да се принесу као жртва Богу). Пошто, је, дакле, Јединородни постао човек, као један од нас, принео је Себе Самог Богу и Оцу, као првенац и залог људске природе која распростире благи мирис светости (освећења) који се налази у Њему на природан начин, због човечанске природе. Иако је Један и Исти био је праобразован на много начина преко жртава од патријараха (у Ст. завету). Али сада се Христос приноси као жртва (јерургите) преко управитеља који се наслеђују у времену (свештеници, епископи), будући појиман на разне начине, и поштован кроз различита имена. А приношење дарова сваког дана (у Ст. завету) прасликује непрекидно вршење Христове жртве у сваком дану и свакодневно новозаветно дароприношење од оправданих у вери. Јер неће недостајати поклоника и неће престати приношење дарова. Него, Христос ће се приносити од нас и за нас, будући да је жртвован (јерургуменос) тајанствено у светим шаторима и Он је наш први дар и изнад свих (дарова). Јер је принео Себе на жртву Богу и Оцу, и не ради Себе, по неокрњеној науци, него ради нас који смо под јармом греха. Али, слично Њему ми смо свете жртве, као они који смо умрли греху, пошто је убијен грех у нама и живимо Богу животом у светости и преподобности”⁸⁾

Непрекидност Христове првосвештеничке службе, као и њено видљиво вршење преко свештенослужитеља и поводом објашњавања заповести коју је примио Мојсеј од Бога да уведе Арона и његове синове у првосвештеничку службу: „И ти доведи код себе Арона, брата свога и синове његове”. И Христос је био, такорећи, позван вољом Очевом да буде Првосвештеник. А заједно с Њим су били позвани, у неку руку, и били одређени као сарадници у свештенослужењу и божански ученици. Зато се јасно каже: „Сарадници смо Божји” (I Кор. 3, 9; Рим. 16, 3). Свештеник у тајнама не дејствује сам,

---

⁸⁾ Цит. дело, књ. X, col. 708.

него заједно с њим дејствује Бог, или, пак, он ради заједно са Богом. Видљиви облик тајне није само слика одвојена од дејства што се испуњава на видљив начин, него тим самим чином или покретом свештеникове руке дејствује сила Божја, односно Христова. Не одваја се Христос од покрета свештеникове руке, него је у овом делању свештеника и Бог делатељ; Он их чини потпуним и божански савршеним. Напоменули смо да смо у Христу, који је принео Себе на жртву, били подигнути и ми, саучествовањем у Његовој жртви и нашим преображењем, благодарећи тој стварности, у жртвено стање, на највишу духовну висину нашег човечанства поред Самог Оца. Св. Кирило тако говори, користећи се опет прасликама (сликама) из Ст. завета. Док се Мојсеј труди да се успне до истине, да уздигне и себе и народ, али не успева, „сам је Христос истина (као Бог, а пошто је човек, Он је пут ка истини). Јер кроз Њега имамо приступ ка Оцу и дошли смо близу Њега ка гори, пошто смо дошли у познање Њега. Свакако, и они се освећују, али не достижу до потпуне светости законским старозаветним свештенством. Но и то свештенство захтева светост стога што се заповедило да се посвете. Али је Христос непорочни Првосвештеник и Светитељ светих. . . Међутим, старозаветно свештенство је смењено јер нема непорочност и светост на висини. Јер никога није усавршило у савести. . . (није се нико осећао у савести чист од греха, безгрешан, као они који примају Христа) . . . Али Христом се освећују народи, некадашњи посвећени и побожни род”.¹⁰⁾

„Христу смо позвани, ка Горњем Граду, и удостојавамо се гледања Бога и Оца. Пошто је извршена жртва и покропљен сав народ крвљу Закона, попели су се, каже Мојсеј, Арон, Надав, Авијуд, и 70 старешина израилског народа и видели су место где је стајао Бог Израилов. Под ногама Његовим је било као камен од сафира, и плавило се као небески чисти свод. . . У овоме видимо као на слици небеску, горњу Цркву, тј. небо, и земаљску по подобију горње, која се назива гором, због узвишености на којој се налазе они који живе у њој по врлини”.¹¹⁾

На ову нас је висину уздигао Христос, самим тим што је савршена жртва, тј. апсолутно савршенство као човек, те и нас узноси са Собом (по своме човечанству), тамо где је Он (по Своме божанству). Онај који приноси животињу на жртву, или принос који је стран њему, далеко је од тога да буде савршени свештеник. Ни жртва није савршена, јер кроз оно што приноси, не дарује себе драговољно. Ко добровољно прихвата да се принесе од другог као жртва, то је узвишенији степен жртве; али ако има грехова, због којих страда и прима смрт, ни тај не приноси најсавршенију жртву. Најсавршенију жртву је принео Христос, који је драговољно прихватио да се принесе на жртву, јер је био без икаквог греха. Уједно је ово значило

⁹⁾ Цит. дело, књ. XI, col. 728.

¹⁰⁾ *Glaphyrorum in Exodum, libr. III; P. G, 69, col. 509.*

¹¹⁾ Цит. дело, col. 513.

да је Себе Сам принео на жртву, али не у празно, убивши се Сам, него подносећи смрт добровољно, коју му је донела злоба других. Заправо, Сам је прихватио смрт, због грехова других људи, иако је Он био без греха.

Он је искључиво умро ради других, имајући циљ да победи њихову злобу. Само, дакле, сјединивши се с Њим у стању жртве, можемо и ми задобити безгрешност, наиме, приносећи себе на жртву и ако је чинимо са расположењем душе која нема никаквог греха.

Он се принео на жртву искључиво из љубави према људима. И они који се причесте Њиме, уздижу се на највиши степен човечанске љубави.

Принео се Богу као жртва свепалењеница, или боље речено, цео се истопио из љубави према људима. И остаје непрекидно у стању свеспалењенице, што на плану душе означава истопљење, али у исто време и пребивање на степену највише љубави, привлачећи и нас ка њој. „Христос је свеспалењеница (реч је о потпуној целини, а не делимичности), дарујући Себе као благоухани мирис Богу и Оцу. Зато је Он и Свети светих. Јер се ми освећујемо у Њему и Он је правда наша, боље речено, и светост, чак и горњих духова”. У Њему је чиста љубав према Богу и из ње ми црпимо силу за њу. Али, кад се Он дарује са таквом светошћу онима који хоће Њиме да се посвете, место где се Он даје као жртва, не може бити друго до Црква, дакле, тамо где се распламсава и очитује узајамна љубав међу вернима, тамо где су људи одушевљени изласком и егоистичке изолованости и животом у заједници. “А најдостојније место за божанску жртву јесте Црква Божја, и у њој треба да се врши Христова тајна што потврђују речи: „На месту светом ће се јести и у дворишту од шатора сведочанства” (III Мојс. 6, 26)¹²⁾

Арон није могао стати стално са принетом жртвом у Светињи над Светињама, а тиме се доказује да је његова жртва била несавршена, па према томе и његова првосвештеничка служба. Христос је једанпут ушао са својом жртвом у Светињу над Светињама на небу и остао је заувек у њој, због тога што је његова жртва савршена. Кроз њу Он шаље освећујућу благодат свима који желе да се причесте Његовом жртвом, односно, који желе да се Њиме усавршавају (Јевр. 10, 14).

3. Однос Христове првосвештеничке службе и црквеног свештенства.

а) Не може се жртва схватити до само као однос међу личностима. Не жртвује се личност једној ствари, нити се ствар жртвује сама по себи једној личности. Жртва је очитовање најузвишеније љубави. Њоме, онај који се жртвује, жели да спасе живот другој личности жртвујући себе. Али, онај који се жртвује предосећа у оном

¹²⁾ Glaphyr. in Levit., и P. G. цит. col. 552.

за кога се жртвује већу вредност од пролазне, види у њему вечну вредност. Такође, сагледава себе како добија жртвом други живот после овог који даје. Али, са друге стране, свестан је да те вечности нема ни он сам, нити ико сам од себе, него је добија од вечне Личности. Сама собом, Вечна личност даје и створеној личности вечну вредност, и упућује је да се жртвује за другу, или за друге. На тај начин та личност предосећа своју вечну вредност, као и вредност оне личности за коју се жртвује. Вечно блаженство тих створених разумних Божјих бића зависи од жртве једних за друге. Зато је жртва принета једном личношћу за једну другу истовремено и прослављање Бога. Богу није потребна жртва, али само кроз њу испољава се угодна послушност према Њему. Својом жртвом испуњавамо Његову вољу и осигуравамо себи и другима вечно блаженство. Тако је жртва доказ најјаче послушности Божјег створења као и љубави према сваком Његовом створењу.

У случају Христа — Жртве, Он је једна и иста Личност која има вечност Сама од себе. Али Он је узео природу подобну нашој и она је окусила смрт. Да би остварио овај акт жртве, као врхунску послушност према Богу и као врхунску љубав према људима, оваплоћени Син Божји се жртвовао за Своју браћу по човечанској природи.

Тако Његова жртва предпоставља у Богу једну Личност, Која се жртвује за друге, Која се зато и оваплотила. Она предпоставља Тројичног Бога, ако већ треба да предпостављамо у Богу Личност која доноси пуну моћ саосећајности према човеку. Та Личност сажаљива је према другој личности.

б) Жртва укључује бол оног који се жртвује за неког; бол који иде до смрти. Што је већа способност неког да страда за другог, уколико га тај љуби више, јер је у стању да иде до смрти, до границе свог постојања. Ако предосећа да ће имати после смрти вечни живот, он не мисли на њу ни у тренутку жртвовања, или се осећа у стању да се одрече живота уопште, просто речено, ради другог или других. Или још јасније: он је свестан своје љубави која иде до смрти, али истовремено он цени више живот других него свој. Дакле, у првом плану своји мисао о вредности живота другог човека, а не мисао о свом другом животу. Стога се и оваплотио Божји Син, да би задобио могућност да поднесе као човек болове до смрти, за браћу Своју по човечанској природи. Пошто је био безгрешан човек, Он није претрпео страдања (болове) насилне смрти ради Себе, него само за нас.

Страдања ради себе смањују јачину бола, и самим тим и љубав према другима. Христос је поднео страдања за друге као Своје, али она нису имала било каквог индивидуалистичког задовољства. Међутим, на парадоксалан начин, љубав присутна у самртним страдањима за друге олакшава та страдања. Вероватно се зато на православним иконама огледа надмоћ Христова над смрћу. Он није толико изможден до изобличености лица и до потпуног поклекнућа тела под смртним страдањима.

Та снага за подношење смрти уопште прати све страдалнике. Ако је неки грешник стављен у ситуацију да буде предан смрти, привидно за друге, не видећи своје личне грехе, сматраће своју смрт као потпуно бесмислену, као апсурдну и то ће га крепити да поднесе много већа страдања.

Господ Исус је претрпео највећа страдања са свесношћу пропасти којој су подчињена његова браћа због својих грехова. Али, у исто време, виши смисао који је видео у Својој смрти као спасоносној за њих, давало Му је снагу да је поднесе на неисказан начин, Кога нису могле победити ни најтежа смртна страдања.

Он је, дакле, највиши Првосвештеник, пошто је страдао до смрти, до жртвовања Себе кроз смрт, искључиво за браћу Своју по човечанству, али може да умножи и силу Своје жртве, предајући је Њима, као кроз свечисту љубав која се налази у њој, а нарочито кроз Своје божанство, јер Га смрт није могла задржати. А ту победу над смрћу предаје и њима заједно са силом да и они живе животом жртвовања. У том смислу, Исус има вечно и непролазно свештенство и зато „може да потпуно спасе оне који се приближавају Богу преко Њега, јер је стално жив и може да посредује за њих” (Јевр. 7, 28). „Овај Архијереј ће очистити ваш ум од смртних дела, да служите Богу” (Јевр. 9, 15). Реч је, значи, о непрестаном очишћењу што се простире на целу будућност за све који долазе на свет и подложни су могућности грешења.

Апсолутна љубав у Христу надмашила је физичке смртне болове, које је поднео за нас, и давала Му је душевну радост у жртви коју је приносио; али с друге стране, свесност да се сви неће користити Његовом жртвом била је за Њега други бол. То доказују саме Његове речи у Гетсиманском врту; пред смрт: „Жалосна је душа Моја до смрти” (Мт. 24, 38). Оне не изражавају само смртни страх, но и бол и тежи од свих, из свесности да се многи неће користити Његовом смрћу за избављење од вечних мука што их очекују после упорности у гресима.

Парадоксално манифестовано у радости да ће се претрпљеном смрћу ради људи, многи спасти, али и у жалости да се многи неће спасти, упорствујући у одбијању Његове жртве, наставља се у Исусу до свршетка света и обе стране овог парадоксалног стања везане су за Његову првосвештеничку службу. Зато је и рекао да неће пити вина потпуне радости док не буде пио са свима у царству небеском (Мт. 26, 29; Мк. 14, 25; Лк. 22, 18). Ориген је протумачио ове речи у смислу да Христос неће бити потпуно слободан од туге (жалости) док год буде трајао живот људски на земљи. Он ће гледати многе како одбацују спасење Његовом жртвом, остајаће у гресима. Јер као што је радост на небу за сваким грешником који се спасава, тако је и жалост за сваким човеком који се види да остаје у гресима. Зато су св. Максим Исповедник и Паскал рекли да ће Христос страдати с нама до свршетка века.

Ако је, дакле, Литургија, у којој се верни причешћују заједно телом и крвљу Његовом, празник радости за Христа и за оне који се причешћују, одсуство верника са Литургије, или непричешћивање њих, јесте туга за Господа Христа који се налази на олтару, јер нико не приступа да се причести Његовом жртвом.

А ово парадоксално стање, које је својствено Првосвештенику Христу, својствено је и било ком свештенику: радост ради оних који примају Његову жртву у којој се присаједињују у љубави према њој, или било ком труду или болу Његовом, ради њих, и туга због оних који не примају ту жртву и труд. Страдање и бол које подноси свештенство, такође је патња из љубави.

Заправо, страдање ради чињенице да се други спасавају, јесте својствено Сатани и анђелима његовим. Они су отпали од свештенства. Мука свих злих јесте да не могу принети никакву жртву за избављење других, јер не желе да принесу такву жртву и муче се кад други приносе и нађу се неки који се спасавају њоме. Желети добро другима и страдати када они нису учесници тог добра и принети сваку жртву да би их учинили учесницима добра, мисли се на вечно добро, својствено је свештенству које се храни Његовом жртвом и првосвештеничком службом. Сви који овако чине чланови су свеопштег свештенства. А они који су посредници између њих и Христове жртве, као извора жеље његове да се жртвују, јесу причесници специјалног свештенослужења.

Значи, сви који се радују злу других и не чине никакву жртву да би их помогли да се спасу, слуге су Злог. Они се не могу ослободити бола због других, јер никада нису постојали људи који нису тражили добро, а бол или страдање њихово због добра које траже други, то је отровно страдање, то је мука која је сасвим различита од милостивог и драговољног страдања Првосвештеника Христа и свих причесника Његовог свештенства (чланова свеопштег и посебног свештенства).

Христос наставља да страда за нас као Првосвештеник, јер жели да нам саопшти преко Своје жртве, не само радост да ћемо васкрснути; односно да ћемо се сјединити с Њим у љубави, но и подстрек да се жртвујемо и ми за друге и да страдамо кад видимо да упорно остају при своме злу. Жртвовање које жели Христос да нам саопшти јесте и та болна саосећајност у страдањима и жеља да се умре за друге, чак и ако остају у својој злоби. Није ли непрестана жртва мајке баш у том болном осећању због тренутних дечјих недостатака и због оних за које, до извесне границе, зна, или предпоставља? Зар није у исто време та болна саосећајност једних због невоље других (што је услов за велику духовну узвишеност у човечанству), средство да помогнемо једни друге, да бисмо се попели на једну од степеница духовног усавршавања? И не жели ли Христос да кроз трајност Своје првосвештеничке службе, тј. као жртва која увек жели да се приноси, учини и нас њеним причесницима и да нас води преко ње на такву духовну висину, сваког појединачно и све за-

једно? Да сноси неко, дакле терете и болове другога јесте истовремено и доказ укључивања (свога Ја) у биће другога, да би раскравио у њему његову окорелост. Очигледна је стварност да чим страдаш за другог, можеш одмах и ући у његову унутрину, јер ти се само тако он отвара да те прими и ти имаш, својом симпатијом пуном сажалења за њега, моћ прожимања и жељу да га схватиш, прожмеш. Друкчије нити ћеш ти ући у њега, нити ће ти се он отворити. Можда се због тога, каже св. Марко Подвижник, Христос усељава у олтар нашег срца као Првосвештеник, чекајући, да и ми, примивши Његову жртву, принесемо наше жртве.

Онако као што Христос постаје чинилац буђења, или у неку руку, носилац наше савести, исто тако онај који продре својим страдањем за другог у његово биће, прима савест другог да би је учинио саосећајном, својом личном саосећајношћу коју му улива. Злобни не могу ући један у другога. Неће и не могу ући један у другог и да се заволе. Ипак, утичу један на другог. Али утичу у узајамној одлучности са жељом да остану страни један другом, непријатељи, раздвојени. И ад је један велики скуп, али заједница сједињена са најтужнијом и најнепријатељскијом самоћом. Заправо, у прожимању оног који се жртвује са оним за којег се жртвује, са болном осећајношћу за њега, има место остварење једне узајамне и стварне унутрине, највише блискости- која стално расте, по лику Тројичног Божанског Ја и од силе Њезине, ако нам се она Христом улије, која нам доноси исто јединство у љубави коју Ова спојена узајамна унутрина (интериорност) објашњава страдања за другог до смрти, пошто је исто страдање отворило оног за кога је страдао. Оно чини објаснивим страдање другог до смрти ономе који је продро у унутрину душе, или тако да онај који страда није ни свестан да страда за другог, него мисли да страда за себе самог.

Ако преко епископа и свештеника Црква стално врши Христову првосвештеничку службу и обзнањује Његову жртву, следило би да епископи и свештеници Цркве, као видљиви Његови органи, осећају то Христово страдање (бол) у страдањима поверене им пастве и уопште за људе, било да је реч о тренутним или будућим страдањима. Приличи да њихове молитве, принесене Христу Богу „са уздахом и сузама” (Јевр. 5, 7), као лично своје, да буду избављени од њихове смрти, као да је реч о Његовој смрти, буду принесене на исти начин од њих, јер кроз њих дела сам Христос на видљив начин, као Првосвештеник. Ако се речено за Христа (Јевр. 5, 7) односи и на људе, онда се и оно што чине епископи и свештеници Цркве односи на људе. Дакле, да се моле за људе као за себе саме: „Он је за време Свога живота у телу крепким јауком и сузама принео молитве, усрдна молења Ономе који Га је могао спасти смрти, и би услишан за Своју богобојазност” (Јевр. 5, 7).

Епископ и свештеник треба да имају не само на папиру-диптиху имена оних за које се тражи да се моле, него и на срцу свом, како је имао старозаветни првосвештеник *енколпион*, стављен на прса,

али означавајући „у грудима” имена 12 Израилских племена (Изл. 39). Он је обавезан да кадгод погледа на *енколпион* да се моли за оне које му је поверио Христос. Њему је поверен и *енколпион*, а и паства од Христа. Такође, свештеник треба да се сећа жртве Христове ради спасења повереног му стада, кад год погледа на свој крст и жртве на коју је он позван због њих.

Свештеник има ужу заједницу да би носио сву своју паству у свом срцу, са свим њиховим тегбама и искушењима, сматрајући их као своје, све болове и њихове душевне борбе, приносећи њихове молитве Богу са уздисајем и „личним” болом, молећи се Богу да их саслуша, да их испуни, да их утеши и помогне, као кад би то молио за себе. Треба да их има у свом срцу, и да му стоји на срцу крст, или, жртва за њих, да се моли за њих, као за своје праве „синове”, као отац за своју децу. А ово ће моћи учинити ако има стално будну савест да се у Њега настанио Христос као Првосвештеник, који сам преко свештеника приноси молења његових парохијана Оцу „са уздисајем и сузама”.

Тиме ће остварити сјединење његових парохијана у њему, њихово јединство у Христу. И сво је Црква: сјединење верника у Истом Христу, кроз истог свештеника, и кроз истог епископа, односно, кроз њихово заједничарство у Христу.

(Преведено из румунског часописа Ортодоксија, год. XXXI-бр. 2; април — јуни, Букурешт, 1979., страна 217—231). Превоо синђел Митрофан Кодић, проф.

Summary

Rev. Fr. Dimitry Staniloae

JESUS CHRIST — THE ETERNAL HIGH-PRIEST

The author emphasizes the permanence of Christ's sacerdotal service. He has saved us by His Incarnation, by His sacrifice on the Cross and by His Resurrection. In fact, He has come to be incarnate for the sake of His sacrifice and His glorious Resurrection. In His resurrected Body, the Christ entered the heavenly Holy of Holies and abides there before the Father as our Eternal High-Priest.

By quoting the works of St. Cyril of Alexandria, the author is stressing the indwelling of Christ in the heart of the believers who participate in the Eucharist and are willing to offer themselves *in Christo* as a good fragrance of sacrifice by loving the Immaculate Lamb who died for us.

The special priesthood is appointed by Christ in order to perpetuate on earth the sacerdotal service of Christ's voluntary sacrifice — until He comes again.